«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ´ 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ρήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ϛ´ 63).

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΔ´. | Ἐν Ἀθήναις τῇ 24 Ἀπριλίου 1934 | Ἀριθ. 1136

ΔΕΝ ΠΑΥΕΙΣ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Εἶσαι ἄρχων. Καὶ διαχειρίζεσαι ἐξουσίαν. Καὶ κατέχεις ἀξίωμα. Ἡ θέσις σου εἶνε λοιπὸν τοιαύτη, ὥστε ἀπὸ τὰς διαταγάς σου καὶ τὰς ἀποφάσεις σου, τὰς ὁποίας οἱ ὑπὸ σοῦ κυβερνώμενοι καλοῦνται νὰ σέβωνται καὶ νὰ ἐκτελοῦν, ἐξαρτᾶται ἡ ἀσφάλεια, ἡ εἰρηνικὴ διαβίωσις καὶ ἡ εὐτυχία ὁλοκλήρου πόλεως, ἐκκλησίας, ἢ καὶ λαοῦ.

Ἐσκέφθης ποτὲ τὰς εὐθύνας σου; Καὶ συναισθάνεσαι πάντοτε, ὅτι ἡ παραμικρὰ ἀπερισκεψία σου θὰ ἔχῃ συνεπείας γενικωτέρας, διότι θὰ ὑποστῶσιν αὐτὰς ὄχι σὺ μόνος ἀλλὰ πάντες οἱ ὑπὸ σοῦ κυβερνώμενοι;

Ἐὰν φέρῃς τὸ ἀξίωμα, δὲν ἔπαυσες νὰ εἶσαι καὶ ἄνθρωπος. Καὶ ἡ διαχείρισις τῆς ἐξουσίας δὲν πρέπει νὰ ἐξάπτῃ τὸν ἐγωϊσμόν σου, ὥστε νὰ λησμονῇς τὴν ἀσθένειάν σου καὶ τὴν ἀδυναμίαν σου. Εἶσαι ἄνθρωπος, ἱκανώτερος ἴσως ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους, ἀλλὰ πάντοτε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ πλανηθῇ, νὰ παρασυρθῇ ἀπὸ κακὰς εἰσηγήσεις, νὰ ἐξαπατηθῇ ἀπὸ ἰδιοτελεῖς συμβουλάς....... Καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ πληρωθοῦν ὕστερον ὄχι ἀπὸ ἕνα καὶ δύο, ἀλλ᾽ ἀπὸ ὅλους μαζῇ τοὺς ὑπὸ σοῦ κυβερνωμένους.

Διαχειρίζεσαι ἐξουσίαν. Καὶ ἡ ἐξουσία σημαίνει δύναμιν. Πρόσεξε ὅμως, διότι εἶσαι καὶ ἄνθρωπος. Εἶνε δὲ ἑπόμενον ἡ δύναμις αὐτή, τὴν ὁποίαν ἔχεις περιβληθῆ, ν᾽ ἀποβῇ ἐσχάτη ἀδυναμία. Διότι βέβαια, ὅταν δὲν εἰξεύρῃς νὰ τὴν μεταχειρίζεσαι, γίνεσαι πλέον κακοποιὸς παράγων καὶ ἡ κακοποιὸς ἐπίδρασίς σου παρουσιάζεται τόσον χειροτέρα καὶ προκαλεῖ τόσον ζωηροτέραν δυσφορίαν καὶ ἐξέγερσιν, ὅσον μεγαλειτέρα εἶνε ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐξουσία, τὴν ὁποίαν καταχρᾶσαι ἢ κακῶς διαχειρίζεσαι.

Ἓν ὅπλον εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς συνετοῦ εἰμπορεῖ νὰ προστατεύσῃ πολλοὺς καὶ νὰ προλάβῃ δυστυχήματα μεγάλα. Εἰμπορεῖ ἐπὶ παραδείγματι νὰ ἐξαπλώσῃ νεκρὸν τὸν λυσσῶντα κύνα, τὸν αἱμοχαρῆ λύκον, τὴν αἱμοβόρον τίγριν....... θηρία κακά, τὰ ὁποῖα ἐπέδραμον καὶ ἀπειλοῦν τὴν ζωὴν πολλῶν. Εἰς τὰς χεῖρας ὅμως ἑνὸς κακούργου ἢ ἑνὸς παράφρονος θὰ ἀποβῇ ὡρισμένως ὄργανον φονικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐνδέχεται νὰ δημιουργηθῶσι σκληρὰ καὶ φρικαλέα δράματα.

Ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ εἰμπορεῖ νὰ συμβῇ καὶ μὲ τὴν ἐξουσίαν. Ἀλλοίμονον εἰς τοὺς λαοὺς καὶ εἰς τὰς κυβερνωμένας ὁμάδας, ὅταν οἱ ἐπὶ κεφαλῆς των ὁμοιάζουν πρὸς παράφρονας ἢ πρὸς νήπια ἄπειρα καὶ ἀνόητα. Οὐαὶ καὶ τρὶς οὐαί, ὅταν οἱ κατέχοντες τὰ πρῶτα ἀξιώματα εἶνε ἄνθρωποι παράφοροι, ἐγωϊσταί, πείσμονες, οἱ ὁποῖοι δὲν δέχονται λόγον καὶ ὑπόδειξιν ἀπὸ ἄλλον τινά, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ἐγωϊσμῷ των νομίζουν, ὅτι αὐτοὶ τὰ εἰξεύρουν ὅλα.

Ἄνθρωπε, στάσου. Ὁ θρόνος, εἰς τὸν ὁποῖον κάθεσαι, σοῦ δίδει λαμπρότητα, σοῦ προσθέτει δόξαν, σὲ περιβάλλει μὲ δύναμιν, σοῦ χορηγεῖ ἐξουσίαν, ἀλλὰ δὲν σὲ μεταβάλλει καὶ εἰς Θεόν. Μὲ ὅλα αὐτὰ μένεις ἄνθρωπος καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸ λησμονῇς. Ἀκριβῶς δὲ δι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Σολομῶν, βασιλεὺς σοφὸς καὶ ἐπὶ λαμπροῦ θρόνου καθίσας, σοῦ τονίζει ζωηρῶς μίαν μεγάλην ἀλήθειαν: «Δόξα Θεοῦ, λέγει, κρύπτει λόγον, δόξα δὲ βασιλέως τιμᾷ πράγματα» (Παροιμ. κε´ 2).

Τὸ ὅτι ὁ Θεὸς κρύπτει τὰς βουλάς Του καὶ δὲν τὰς ἀποκαλύπτει συνήθως παρὰ μετὰ τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον θὰ φέρουν κατὰ τὴν ἔκβασίν των, ἀποτελεῖ δόξαν Του. Εἶνε Θεὸς καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς συμβουλῆς οὐδενός. Εἶνε Θεὸς καὶ δὲν πλανᾶται, οὔτε ἀγνοεῖ, οὔτε ἔχει ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ πληροφορίας καὶ νὰ διαφωτισθῇ. Σὺ ὅμως ὁ ἄρχων, εἴτε βασιλεὺς λέγεσαι, εἴτε κυβερνήτης, εἴτε ποιμὴν ψυχῶν, εἶσαι ἄνθρωπος. Καὶ ἐπειδὴ ἐνδέχεται νὰ πλανηθῇς, ἔχεις ἀνάγκην συμβούλων. Καὶ πρέπει πρὶν ἢ προβῇς εἰς διάβημα ἢ ἐνέργειάν τινα, νὰ ἐξετάσῃς καλῶς τὰ πράγματα, νὰ σταθμίσῃς τὰς περιστάσεις, νὰ ἐκτιμήσῃς καλῶς τὰ πάντα. Αὐτὸ ἐννοεῖ ὁ Σολομῶν, ὅταν λέγῃ, ὅτι «δόξα δὲ βασιλέως τιμᾷ πράγματα».

Ὄχι, δὲν πίπτει ἡ θέσις σου, ἐὰν ζητήσῃς καὶ τὰς γνώμας ἄλλων ἐμπειροτέρων, οἱ ὁποῖοι ἐξ εἰλικρινείας καὶ ἀγαθῶν ἐλατηρίων σὲ πλησιάζουν. Τοὐναντίον ἀποτελεῖ δόξαν καὶ τιμὴν διὰ σὲ νὰ ἀκούσῃς τὰς γνώμας πολλῶν, νὰ συζητήσῃς εὐρέως ἐπὶ τοῦ παρουσιαζομένου ζητήματος καὶ μετὰ βάσανον ὑπομονητικὴν τῶν προτεινομένων λύσεων νὰ προβῇς εἰς τὰ περαιτέρω. Ἀποτελεῖ δόξαν. Μὴ τὸ ξεχάνῃς. Διότι ἐὰν τὸ ξεχάσῃς, ἑπόμενον εἶνε νὰ πέσῃς ἔξω. Καὶ τότε; Τότε ἡ ἐξουσία σου θὰ γίνῃ ἴσως μάχαιρα δίκοπος, ποὺ θὰ στραφῇ πρωτίστως κατὰ σοῦ. Τότε ἡ δύναμις τοῦ ἀξιώματός σου θὰ μεταβληθῇ εἰς μεγάλην ἀδυναμίαν, καὶ ὁ θρόνος σου θὰ γίνῃ τάφος σου.

Ἀρχιμ. † Εὐσεβίου Ματθοπούλου

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

23. «*Μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλ᾽ οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας*».

Μὴ ὑδροποτῇς πλέον, ἀλλὰ χρησιμοποίει ὀλίγον οἶνον διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς συχνὰς ἀσθενείας σου.

«*Μηκέτι ὑδροπότει*». Ἡ περὶ ἁγνότητος προτροπή, ἣν ἐποιήσατο πρὸς τὸν Τιμόθεον ὁ Παῦλος, φέρει εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ τὴν ἀσκητικὴν ζωήν, τὴν ὁποίαν διῆγεν ὁ Τιμόθεος, ὅστις ἀπεῖχεν ὁλοτελῶς τοῦ οἴνου εἴτε διὰ νὰ παρέχῃ τὸ παράδειγμα τῆς ἐγκρατείας εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, εἴτε καὶ διὰ λόγους ἀσκήσεως. Διὰ τοῦτο παρεμβάλλει τὴν ἄλλως ἄσχετον πρὸς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου συμβουλήν του ταύτην, διὰ τῆς ὁποίας λέγει πρὸς αὐτόν: Παῦσε νὰ ὑδροποτῇς διαρκῶς καὶ χρησιμοποίει καὶ ὀλίγον οἶνον. Ἡ ἐντελὴς ἀποχὴ τοῦ οἴνου, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖς, σὲ βλάπτει εἰς τὴν ὑγείαν σου. Ἡ καχεξία σου σοῦ ἐπιβάλλει νὰ καταλύσῃς τὴν πλήρη ἀποχὴν καὶ νὰ ἀρκεσθῇς εἰς τὴν ἐγκράτειαν.

«*διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας*». Δὲν εἶχε μόνον τὸν στόμαχον πάσχοντα, ἀλλὰ καὶ γενικὴν καχεξίαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἠσθένει συχνάκις. «Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἄλλως ἐπίνοσος εἶναι, καὶ τοῦτο δείκνυσι λέγων· Διὰ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας, ἀπό τε τοῦ στομάχου, ἀπό τε τῶν ἄλλων μερῶν. Οὐ μὴν ἀνῆκεν αὐτὸν ἀνέδην ἐμφορεῖσθαι τοῦ οἴνου, ἀλλ᾽ ὅσον πρὸς ὑγείαν, οὐ πρὸς τρυφὴν» (Χρυσόστ.).

24. «*Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν*».

Μερικῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι εἶνε ὁλοφάνεροι, ὁδηγοῦσαι αὐτοὺς εἰς κρίσιν· εἰς ἄλλους ὅμως φανερώνονται ἔπειτα.

Ταῦτα λέγονται κυρίως διὰ τοὺς πρεσβυτέρους, περὶ τῶν ὁποίων εἶπε προηγουμένως νὰ δικάζῃ αὐτοὺς ἐπὶ μαρτυρίᾳ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων καὶ πολὺ περισσότερον λέγονται περὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι προβάλλονται ὡς ὑποψήφιοι διὰ νὰ χειροτονηθῶσι. Προκειμένου νὰ δικάσῃς, ὦ Τιμόθεε, ἢ προκειμένου νὰ ἐκλέξῃς πρὸς χειροτονίαν ἔχε ὑπ᾽ ὄψει σου, ὅτι μερικῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι εἶνε ὁλοφάνεροι καὶ μόναι τους ὁδηγοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὸ κριτήριον διὰ νὰ δικασθῶσι. Τινὲς δηλαδὴ ἁμαρτάνουσι τόσον φανερά, ὥστε δὲν χρειάζεται πολλὴ ἔρευνα καὶ ἐξέτασις διὰ νὰ διαπιστώσῃς τὴν ἐνοχήν των. Μόναι των αἱ παραβάσεις των τοὺς παραδίδουν καὶ τοὺς σύρουν εἰς κρίσιν καὶ δίκην. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ ἁμαρτίαι **«*ἐπακολουθοῦσιν*».** Εἶνε κεκρυμμέναι καὶ φανερώνονται ἔπειτα. **«*Ἐπακολουθοῦσιν*»** εἴτε τῇ κρίσει εἴτε τῇ χειροτονίᾳ. Θὰ ἑρμηνεύσωμεν τουτέστιν ἢ ἐπακολουθοῦσι τῇ κρίσει, κατόπιν τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἀκριβοῦς τῶν πραγμάτων ἐξετάσεως, ἀκολουθοῦσιν, ἀποδεικνύονται, φανερώνονται· ἢ ἐπακολουθοῦσι μετά τινα χρόνον, βραδύτερον· πρὸ μὲν τῆς χειροτονίας ἐκρύπτοντο οὗτοι, ἀφοῦ δὲ ἐχειροτονήθησαν, ἀποκαλύπτονται ποῖοι πράγματι εἶνε· πρότερον ἐφαίνοντο ἀπηλλαγμένοι ἁμαρτιῶν, καὶ ὕστερον ἠκολούθησαν αἱ ἁμαρτίαι αὐται. Ὑπάρχει ὅμως καὶ τρίτη, κατὰ τὴν ὁποίαν: εἴς τινας ἀνθρώπους αἱ ἁμαρτίαι, μένουσαι κεκρυμμέναι, ἀκολουθοῦσιν αὐτοὺς καὶ εἶνε μαζύ των καὶ θὰ δικασθῶσι δι᾽ αὐτὰς εἰς τὸ μέλλον κριτήριον, ὅπου θὰ ἀποκαλυφθῶσι πάντα τὰ κρυπτά. Τούτοις τοῖς ἀνθρώποις αἱ ἁμαρτίαι ἀκολουθοῦσιν ἀχωρίστως, ὡς ἡ σκιὰ τὸ σῶμα, καὶ ὁσονδήποτε καὶ ἂν τὰς κρύπτωσι, δὲν θ᾽ ἀποφύγωσιν ἐν τέλει τὰς συνεπείας των.

25. «*Ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα πρόδηλά ἐστι, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύναται*».

Ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα εἶνε ὁλοφάνερα καὶ τὰ μὴ ὁλοφάνερα δὲν δύνανται νὰ κρυβῶσι.

«*καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα*», καὶ τὰ ἔχοντα διαφορετικῶς πρὸς τὰ πρόδηλα· ἤτοι τὰ μὴ φανερά, τὰ κεκρυμμένα καλὰ ἔργα, καὶ αὐτὰ εἶνε ἀδύνατον νὰ κρυβῶσιν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἐνεργῶν τὰ καλὰ ἔργα ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ γίνῃ φανερός. Ἑτέρως ἡρμήνευσάν τινες τὸ «τὰ ἄλλως ἔχοντα» διὰ τοῦ τὰ διάφορα τῶν καλῶν ἔργων, τὰ ἀπόκρυφα πονηρὰ ἔργα. Ἡ πρώτη ἑρμηνεία εἶνε πιθανωτέρα, διότι ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ὁμιλεῖ ὁ ἀπόστολος διὰ τὰ καλὰ ἔργα ἀντιθέτων αὐτὰ πρὸς τὰς περὶ ὧν ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ ὡμίλησεν ἁμαρτίας.

Λαϊκὸν κήρυγμα ἀπὸ τὴν ἁγίαν Γραφὴν

Η ΕΒΔΟΜΗ ΕΝΤΟΛΗ

Μετὰ τὴν ἐντολήν, ἡ ὁποία προστατεύει τὴν ζωὴν τοῦ πλησίον, ἔρχεται ἡ ἐντολὴ ἐκείνη, ποὺ μᾶς ἐπιβάλλει νὰ σεβώμεθα τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν αὐτοῦ. «Οὐ μοιχεύσεις». Πόσον σπουδαία καὶ πόσον σοβαρὰ εἶνε ἡ ἐντολὴ αὐτή, μπορεῖς νὰ τὸ καταλάβῃς, ἀδελφέ μου, ὅταν πληροφορηθῇς, ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἀπαριθμῶντας τὰς ἐντολὰς τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου εἰς τὸν πλούσιον ἐκεῖνον νεανίσκον τὴν τοποθετεῖ πρώτην ἀπὸ ὅλας (Μάρκ. ι΄ 19). Δηλαδὴ παραπάνω ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἐντολὴν «οὐ φονεύσεις».

Καὶ ἔτσι εἶνε. Μὴ κυττᾷς τότε, ποὺ ἔδινεν ὁ Θεὸς τὸν νόμον. Οἱ ἄνθρωποι ἀκόμη δὲν εἶχαν προοδεύσει τόσον πολὺ ὑπὸ ἔποψιν ἠθικήν. Καὶ γι᾽ αὐτὸ ὡς τὸ μεγαλείτερον ἀγαθὸν ἐθεωροῦσαν τὴν ζωήν, χωρὶς νὰ πολυεξετάζουν, τί ἀξίζει ἡ ζωή, ὅταν δὲν εἶνε τιμημένη. Ὅσον ὅμως ὁ ἄνθρωπος προοδεύῃ, τόσον καταλαβαίνει, ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ζῇ κανείς, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζῇ καὶ τιμημένα. Καὶ μία ζωὴ συντροφευμένη μὲ τὴν ἀτιμίαν εἶνε ζωὴ ἀνεπιθύμητος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶνε χιλιάκις προτιμότερος ὁ θάνατος.

Γιὰ νὰ τὸ καταλάβῃς αὐτό, ἀναγνῶστά μου, ἐπάνω στὰ πράγματα κάπως πειὸ ζωηρά, ἐρώτησε τὸν ἑαυτόν σου: Ἂν εἶχες μίαν ἀδελφὴ μονάκριβον, ἡ ὁποία νὰ σοῦ ἦταν ἀπὸ τὰ μικρά της χρόνια πολὺ ἀγαπημένη, τί θὰ ἐπροτίμας δι᾽ αὐτήν; Νὰ πεθάνῃ, ἔστω καὶ ἀπὸ μίαν ἀρρώστειαν φρικτὴν καὶ γεμάτην πόνους, ἢ νὰ ζῇ παραδομένη στὴν ἀνηθικότητα, ὡς γυναῖκα πρόστυχη καὶ ἐλεεινή, ποὺ ἀπὸ τὸ πρωῒ ἐ-

ως τὸ βράδυ καὶ ἀπὸ τὸ βράδυ ἕως τὸ πρωῒ ἐμπορεύεται τὴν σάρκα της μὲ τὸν πρῶτον τυχόντα;

Ἐρώτησε τὸν ἑαυτόν σου καὶ δόσε μόνος τὴν ἀπάντησιν: Τί θὰ ἐπροτίμας; Νὰ χάσῃς παράκαιρα τὴν γυναῖκά σου ἀπὸ θάνατον σκληρὸν ἢ νὰ ζῇ καὶ νὰ σὲ ἀτιμάζῃ παραδιδομένη κρυφὰ σὲ ξένους ἄνδρες καὶ μὴ τιμῶσα τὸν γάμον σας, ποὺ εὐλόγησεν ὁ Θεός; Ἀκόμη δόσε μου τὴν ἀπάντησιν καὶ εἰς τὸ ἄλλο αὐτὸ ἐρώτημα: Τί θὰ ἐπροτίμας; Νὰ πάρῃς ὡς σύζυγον μίαν γυναῖκα ἄτιμον, ποὺ νὰ ἐξακολουθῇ δουλεύουσα στὴν ἀτιμίαν, ἀλλὰ μὲ χρήματα πολλὰ καὶ μὲ εὐμορφιὰν ἐξαίρετον, ἢ μίαν γυναῖκα, ποὺ νὰ ἔχῃ ὡς μόνον πλοῦτον καὶ προῖκα τὸν σεμνὸν βίον της καὶ ὡς μόνην εὐμορφιάν της τὴν ἄμεμπτον καὶ εἰς ὅλα ἀκατηγόρητον διαγωγήν της;

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα καὶ ἀπὸ τὰς ἀπαντήσεις, ποὺ θὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ κάθε ἄνθρωπος μὴ διεφθαρμένος καὶ ἔνψυλος, μπορεῖς νὰ νοιώσῃς, ἀδελφέ μου, πόσον δίκαια ὁ Κύριος ἔβαλε πρώτη μεταξὺ τῶν ἐντολῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν εἰς τὸν πλησίον, τὴν ἐντολὴν «οὐ μοιχεύσεις». Καὶ βέβαια εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἐχρησιμοποιήσαμεν παράδειγμα κυρίως τὴν γυναῖκα. Ὅ,τι ὅμως ἰσχύει διὰ τὴν γυναῖκα, πρέπει νὰ ἰσχύῃ καὶ διὰ τὸν ἄνδρα. Μὴ κυττᾷς τῆς διεστραμμέναις ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς μας, ἡ ὁποίαις παραχωροῦν καὶ διὰ τὴν ἁμαρτίαν προνόμια εἰς τὸν ἄνδρα. Γιὰ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ ἄνδρας καὶ γυναῖκα εἶνε ἴσοι. Καὶ ὅ,τι ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν γυναῖκα, τὸ ζητεῖ καὶ ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Καὶ ὅ,τι εἶνε ἄτιμον καὶ ἐξευτελιστικὸν διὰ τὴν γυναῖκα, ἄτιμον καὶ ἐξευτελιστικὸν εἶνε καὶ διὰ τὸν ἄνδρα. Νὰ εἶσαι δὲ βέβαιος, ἀδελφέ μου, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐποχή, ποὺ ἡ δίκαιαις ἀντιλήψεις θὰ ἐπικρατήσουν, ὅταν ἡ διαφθορὰ κοπάσῃ κάπως καὶ περιορισθῇ. Τότε δὲ ἀσφαλῶς ὅποια ἐντροπὴ καὶ περιφρόνησις καλύπτει τὴν διεφθαρμένην κόρην, ποὺ ἐμόλυνε τὴν παρθενίαν της, ἡ αὐτὴ ἐντροπὴ θὰ σκεπάζῃ κα' τὸν διεφθαρμένον νέον, ποὺ δὲν ἐσεβάσθη τὴν ἁγνότητά του.

Ἀπολογητικαὶ Μελέται.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Α΄) *Ἰδέαι τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων.*

Ἡ ἐξέλιξις τῆς ζωῆς, ὅπως ἀντιλαμβάνεται ταύτην ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη, ἀποτελεῖ θεωρίαν διατυπωθεῖσαν κατὰ τοὺς τελευταίους κυρίως αἰῶνας, καὶ δὴ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε περὶ τὸ ἔτος 1809 ἐτίθετο ὑπὸ τοῦ Lamarck τὸ ζήτημα τῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν τῆς ζωῆς καὶ ἐγίνετο ὑπ' αὐτοῦ ἡ πρώτη σοβαρὰ ἀπόπειρα πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου διὰ τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως. Αἱ πρῶται ἐν τούτοις περὶ τῆς θεωρίας ταύτης νύξεις καὶ αἱ στοιχειώδεις βάσεις αὐτῆς ἀνεζητήθησαν εἰς πολλῷ παλαιοτέρους χρόνους, καὶ δὴ εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα διὰ τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως ἐζήτει νὰ διερευνήσῃ καὶ νὰ ἐπιλύσῃ τὰ προβλήματα, ἅτινα θέτει ἐνώπιον ἡμῶν ἡ θέα τοῦ σύμπαντος καὶ τῆς φυσικῆς τάξεως καὶ ἁρμονίας. Καὶ οἱ δύο μὲν σπουδαιότεροι ἐκπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εἰσηγηταὶ ἐξελικτικῶν θεωρημάτων, διότι ἀμφότεροι ἐπρέσβευον τὸ ἀμετάβλητον καὶ αὐτόνομον τῶν εἰδῶν τῆς ζωῆς. Καὶ ὁ μὲν Πλάτων ἐχόμενος στερρῶς τῆς περὶ ἰδεῶν δόξης αὐτοῦ ἐξεδέχετο ὅτι τά τε φυτὰ καὶ τὰ ζῶα παρεσκευάσθησαν ἐντολῇ τοῦ ἀγεννήτου Θεοῦ ὑπὸ τῶν γεννητῶν θεῶν ἕκαστον κατὰ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ἰδέαν. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης κατὰ τὴν περὶ ἐντελεχείας θεωρίαν αὐτοῦ ἐπρέσβευεν ὅτι πᾶν ἐνόργανον ὄν, εἴτε φυτὸν εἴτε ζῶον, ἔχει κινοῦσαν αἰτίαν καὶ σκοπὸν καὶ ἐντελέχειαν τὴν μετ' αὐτοῦ ἡνωμένην καὶ διαμορφοῦσαν αὐτὸ ψυχήν· διακρίνων δὲ καθ' ἅπασαν τὴν κλίμακα τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωϊκοῦ βασιλείου σκοπιμότητα, κατ' οὐδένα λόγον ἠδύνατο νὰ θεωρῇ τὴν ἐν τοῖς βασιλείοις κυριαρχοῦσαν τάξιν ὡς ἀποτέλεσμα δυνάμεων τυφλῶν καὶ παραγόντων δεσποζομένων ὑπὸ τῆς τύχης(1).

Μεταξὺ ὅμως τῶν ἀρχαιοτέρων Ἰώνων φυσιολόγων ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐδίδαξεν, ὅτι πᾶσα ἡ ζωὴ εἶχε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐν τῷ ὕδατι, προελθοῦσα ὅμως οὐχὶ δι' ἐξελίξεως ἀλλὰ διὰ πυκνώσεως καὶ μανώσεως ἢ ἀραιώσεως τῆς πρώτης οὐσίας. Εἶδός τι ἐξελίξεως ἐδίδαξεν ὁ Ἀναξίμανδρος ὑποστηρίξας, ὅτι τὰ ἐπὶ μέρους ὄντα προῆλθον ἐκ τῆς πρώτης οὐσίας δι' ἐκκρίσεως ἢ ἀποκρίσεως(2) καὶ ὅτι πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχοντα ὀργανικὰ καὶ ἔμψυχα ὄντα τόσον τὰ φυτά, ὅσον καὶ τὰ ζῶα, μηδ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἐξαιρουμένων, προῆλθον ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλίου(3). Εἰδικώτερον δὲ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐδόξαζεν, ὅτι «ἐξ ἀλλοειδῶν ζώων ἐγεννήθη» καὶ ὅτι ἰχθυοειδεῖς τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπάρχοντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ ὕδατι διαιτώμενοι, ἔπειτα ἐξῆλθον εἰς τὴν γῆν, ἀφοῦ ἀνεπτύχθησαν δεόντως καὶ ἐγένοντο ἱκανοὶ νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς ἑαυτούς(4). Καὶ Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης, εἰς τὴν αὐτὴν ἀνήκων σχολὴν τῶν Ἰώνων, ἐπρέσβευεν, ὅτι πάντα τὰ ἐνόργανα, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐγεννήθησαν ἐκ τῆς αὐτῆς γῆς, διατελούσης εἰς κατάστασιν ἰλύος καὶ θερμαινομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου(5).

(1) Πλάτωνος, Τίμαιος 39 θ. Ἀριστοτέλους, Περὶ ψυχῆς Β 1. 412 α. Πρβλ. καὶ Β. Ἀντωνιάδου, Ἐγχειρίδιον ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας Τόμ. Α σελ. 236 καὶ 299.

(2) Ἀριστοτ. Φυσ. Ἀκρ. Α΄ 4, 187 α.

(3) Ψευδο Πλουτάρχου, Περὶ τῶν ἀρεσκ. Ε 19, 1.

(4) Πλουτάρχου, Συμποσ. προβλ. Η΄ 8, 4. Πρβλ. καὶ Β. Ἀντωνιάδου ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 48.

(5) Θεοφράστου, Φυσικ. δοξ. Γ΄ 1, 4 καὶ ΨευδοΠλουτάρχου, Περὶ τῶν ἀρεσκ. Β΄ 8, 1.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ"

Ὑπὸ Ἀρχιμ. Σεραφ. Παπακώστα:

		Τιμ. Δρχ.	Ταχ. Ἐσωτ.
1) *Τὸ ζήτημα τῆς τεκνογονίας.* Ἐξετάζονται ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ τὰ αἴτια τῆς κατὰ τοῦ παιδιοῦ ἐκστρατείας, αἱ χρησιμοποιούμεναι μέθοδοι καὶ αἱ ὀλέθριαι συνέπειαι ἀπὸ ἀπόψεως ὑγιεινῆς, κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ θρησκευτικῆς, παρατίθενται δὲ γνῶμαι ἔγκυροι τῶν μεγαλυτέρων ἐπιστημόνων καὶ τὰ πορίσματα στατιστικῶν ἐπισήμων.	ἄδετον	15	8
	πανόδετον	30	11
2) *Τὸ Βάπτισμα.* Δίδει πλήρη τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ μεγάλου τούτου μυστηρίου καὶ τῶν ὑποχρεώσεων, τὰς ὁποίας ὑπέχει ὁ βαπτιζόμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.	ἄδετον	5	8
	πανόδετον	15	8
3) *Ἠθικὴ καὶ Ὑγεία*, ἔκδοσις δ΄ ἐπηυξημένη. Ἀποδεικνύει μὲ γνώμας κορυφαίων ἐπιστημόνων, ὅτι ὁ βίος τῆς ἠθικῆς ἁγνότητητος καὶ ἐγκρατείας ὄχι μόνον δὲν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ διατηρεῖ καὶ προάγει τὴν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν τοῦ σώματος.	ἄδετος	4	7

Μεγάλου Βασιλείου

ΟΜΙΛΙΑ Ζ΄
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΞΑΗΜΕΡΟΝ

«Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας»(Ἐφεσ. 5, 25), ἔστω καὶ ἂν οἱ ἐρχόμενοι εἰς γάμου κοινωνίαν κατάγεσθε ἀπὸ μακρυνὰς χώρας. Ὁ δεσμὸς τῆς φύσεως, ὁ διὰ τῆς εὐλογίας ζυγός, ἂς ἑνώνῃ τὰ χωρισμένα. Ἡ ἔχιδνα (ἡ ὀχιά),τὸ δηλητηριωδέστατον ἐκ τῶν ἑρπετῶν, ἐπιζητεῖ τὸν γάμον μὲ τὴν θαλασσίαν μύραιναν[1], καὶ ἀφοῦ φανερώσῃ διὰ συριγμοῦ τὴν παρουσίαν της, προσκαλεῖ αὐτὴν ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς συνάφειαν γάμου μετ' αὐτῆς. Ἐκείνη δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται μὲ τὴν δηλητηριώδη ἔχιδναν. Τί θέλω νὰ εἴπω μὲ αὐτό; Ὅτι καὶ ἂν ὁ σύζυγος εἶναι τραχὺς καὶ ἄγριος εἰς τοὺς τρόπους, πρέπει ἡ σύζυγος νὰ τὸ ὑποφέρῃ καὶ νὰ μὴ δέχεται δι' οὐδεμίαν πρόφασιν νὰ διαλύῃ τὴν ἕνωσιν τοῦ γάμου. Εἶναι ὁ σύζυγος βίαιος καὶ κτυπᾷ; Ἀλλ' εἶναι καὶ ἄνδρας. Εἶναι μέθυσος; Ἀλλ' εἶναι διὰ τοῦ γάμου φυσικῶς ἡνωμένος μὲ τὴν σύζυγον. Εἶναι τραχὺς καὶ δυσάρεστος; Ἀλλὰ εἶναι πλέον μέλος ἰδικόν σου καὶ μάλιστα τὸ τιμιώτατον ἐκ τῶν μελῶν.

Ἂς ἀκούσῃ ὅμως καὶ ὁ ἄνδρας τὴν ἁρμόζουσαν εἰς αὐτὸν συμβουλήν. Ἡ ἔχιδνα (ὀχιὰ) ἀποβάλλει τὸ δηλητήριον ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν γάμον. Σὺ δὲν ἀποβάλλεις τὸ σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον τοῦ χαρακτῆρός σου ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἕνωσιν τοῦ γάμου. Ἢ ἀκόμη καὶ κατ' ἄλλον τρόπον μᾶς χρησιμεύει τὸ παράδειγμα τῆς ἐχίδνης· ὅτι ἡ συνένωσις τῆς ἐχίδνης καὶ τῆς μυραίνης εἶναι ἕνα εἶδος μοιχείας τῆς φύσεως. Ἂς διδαχθοῦν λοιπὸν ὅσοι ἐπιβουλεύονται τοὺς ξένους γάμους, πρὸς ποῖον ἑρπετὸν ὁμοιάζουν. Ἕνα σκοπὸν ἔχω μὲ ὅλα ὅσα λέγω, νὰ οἰκοδομῆται ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ (δηλαδὴ νὰ ὠφελοῦνται οἱ πιστοί). Ἂς καταστέλλουν τὰ πάθη οἱ ἀκόλαστοι,διδασκόμενοι ἀπὸ παραδείγματα προερχόμενα καὶ ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τοῦ λόγου μὲ καταναγκάζει νὰ σταματήσω τόσον ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος, ὅσον καὶ ἡ προκεχωρημένη ὥρα· διότι πολλὰ ἀκόμη θὰ εἶχα νὰ προσθέσω εἰς τοὺς φιληκόους ἀκροατὰς ἀξιοθαύμαστα περὶ τῶν φυτῶν τῆς θαλάσσης, καὶ περὶ τῆς θαλάσσης αὐτῆς. Πῶς τὸ ὕδωρ πήζει καὶ γίνεται ἁλάτι. Πῶς ὁ πολύτιμος λίθος, τὸ κοράλλιον, εἶναι μὲν χλόη μέσα εἰς τὴν θάλασσαν,ὅταν δὲ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἀέρα, γίνεται στερεὸν ὡσὰν λίθος. Πόθεν εἰς τὸ εὐτελέστατον ζῶον, τὸ στρεῖδι, ἡ φύσις ἐνέβαλε τὸν πολύτιμον μαργαρίτην[2]. Διότι τὰ πολύτιμα ταῦτα πράγματα ποῦ ἐπιθυμοῦν τὰ θησαυροφυλάκια τῶν βασιλέων εἶναι διεσκορπισμένα εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς καὶ τὰς ἀκτὰς καὶ τοὺς τραχεῖς βράχους, εὑρισκόμενα μέσα εἰς τὰ κελύφη τῶν ὀστρέων. Πόθεν αἱ πίνναι παράγουν τὸ χρυσὸ μαλλί, τὸ ὁποῖον κανεὶς ἀπὸ τοὺς βαφεῖς μέχρι σήμερον δὲν ἀπεμιμήθη; Πόθεν οἱ κόχλοι[3] χαρίζουν εἰς τοὺς βασιλεῖς τὰς ἁλουργίδας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὰ ἄνθη τῶν λειμώνων ὑπερέβησαν κατὰ τὴν ὡραιότητα τῶν χρωμάτων;

«Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα». Καὶ τί δὲν ἐδημιουργήθη ἐξ ὅσων ἐχρειάζοντο; Τί δὲ ἐκ τῶν πολυτελῶν δὲν ἐχαρίσθη εἰς τὸν βίον μας; Ἄλλα μὲν διὰ νὰ ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλα δὲ διὰ νὰ παρατηροῦμεν τὸ θαῦμα τῆς κτίσεως. Ἄλλα φοβερά, διδάσκοντα ἡμᾶς νὰ μὴ εἴμεθα ῥάθυμοι. «Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα». Δὲν ὠνομάσθησαν μεγάλα, ἐπειδὴ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν γαρίδα καὶ τὴν μαινίδα[4], ἀλλ' ἐπειδὴ ὁμοιάζουν πρὸς τὰ μέγιστα ὄρη καὶ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος. Ταῦτα δὲ πολλάκις δίδουν τὴν ἐντύπωσιν νήσου,ὅταν καμμίαν φορὰν ἀνέλθουν εἰς τὴν ἄκραν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος. Αὐτὰ λοιπὸν ἐπειδὴ εἶναι τόσον μεγάλα δὲν διαμένουν πλησίον τῶν ἀκτῶν,οὐδὲ τῶν αἰγιαλῶν, ἀλλὰ κατοικοῦν εἰς τὸ λεγόμενον Ἀτλαντικὸν πέλαγος. Τοιαῦτα εἶναι τὰ πρὸς φόβον καὶ ἔκπληξιν ἰδικήν μας δημιουργηθέντα ζῶα. Ἐὰν δὲ ἀκούσῃς, ὅτι τὰ μέγιστα ἐκ τῶν πλοίων, ὅταν πλέουν μὲ τὰ πανιά των ἡπλωμένα καὶ μὲ οὔριον ἄνεμον, τὰ σταματᾷ τὸ μικρότατον ψαράκι ἡ ὀνομαζομένη ἐχενηίς, ὥστε νὰ κρατῇ τὸ πλοῖον ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀκίνητον, ὡσὰν νὰ ἐρριζώθη εἰς αὐτὸ τὸ πέλαγος[5], ἆρά γε καὶ μὲ τὸ μικρὸν αὐτὸ ψαράκι δὲν λαμβάνεις τὴν αὐτὴν ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως τοῦ κτίστου; Διότι δὲν εἶναι φοβεροὶ μόνον οἱ ξιφίαι[6] καὶ οἱ πρίονες[7] καὶ οἱ κύνες[8] καὶ αἱ φάλαιναι[9] καὶ αἱ ζύγαιναι[10], ἀλλὰ καὶ τὸ κεντρὶ τῆς θαλασσίας τρυγόνος[11], καὶ ὅταν ἀκόμη εἶναι νεκρά, καὶ ὁ θαλάσσιος λαγωός[12] δὲν εἶναι ὀλιγώτερον φοβερά, ἐπιφέροντα ταχεῖαν καὶ βεβαίαν τὴν βλάβην. Τοιουτοτρόπως δι' ὅλων αὐτῶν θέλει ὁ Κτίστης νὰ σὲ κάμῃ νὰ εἶσαι ἐξυπνητὸς καὶ προσεκτικός, ὥστε διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδος ν' ἀποφεύγῃς τὰς ἐξ αὐτῶν βλάβας. Ἀλλ' ἀποστρέφοντες ἀπὸ τοὺς βυθοὺς τῶν θαλασσῶν, ἂς καταφύγωμεν εἰς τὴν ξηράν. Διότι, καταλαβόντα ἡμᾶς τὸ ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου τὰ θαύματα τῆς δημιουργίας ὡσὰν κύματα μὲ συνεχεῖς καὶ ἀλλεπαλλήλους ἐπιδρομάς, ἔστρεψαν τὸν λόγον μας εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τὸ ὕδωρ ζώντων ζώων. Ἂν καὶ θὰ εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ, ἐὰν ἡ διάνοια ἡμῶν εὑρίσκουσα περισσότερα παράδοξα εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ ὅσα εἶναι εἰς τὴν ξηράν,δὲν δραπετεύσῃ πάλιν εἰς αὐτήν, ὅπως καὶ ὁ Ἰωνᾶς. Μοῦ φαίνεται δέ, ὅτι ὁ λόγος, ἐπειδὴ ἔπεσε μέσα εἰς τὰ ἀναρίθμητα θαύματα,ἐλησμόνησε τὴν συμμετρίαν καὶ ἔπαθε τὸ ἴδιον μὲ αὐτό, ποῦ παθαίνουν ὅσοι ταξειδεύουν εἰς τὰ μεγάλα πελάγη, οἱ ὁποῖοι μὴ ἔχοντες κανὲν σταθερὸν σημεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ ὑπολο-

(1) Ἡ μύραινα (κοινῶς Σμέρνα) εἶναι ἰχθῦς, ὁμοιάζων μὲ τὰ χέλια καὶ ἔχων μῆκος ἑνὸς μέχρι δύο μέτρων.

(2) Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ μαργαρῖται σχηματίζονται ἐντὸς τοῦ σώματος ὡρισμένων ὀστρέων, μαργαριτοφόρων καλουμένων, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν κυρίως εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

(3) Εἶναι καὶ οἱ κόχλοι εἶδος μαργαριτοφόρων ὀστρέων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται καὶ τὸ περίφημον πορφυροῦν χρῶμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐβάφετο τὸ βασιλικὸν ἔνδυμα καὶ ἐντεῦθεν ἡ καλουμένη ἁλουργίς.

(4) Εἶναι εἶδος μικροτάτου ἰχθύος.

(5) Προφανῶς ἐνταῦθα ὁ Μ. Βασίλειος μεταδίδει ἁπλῶς ὅ,τι ὑπὸ τῶν τότε ναυτιλλομένων ἐλέγετο περὶ τοῦ ἰχθύος τούτου.

(6) Ἰχθῦς μήκους $2^1/_2$—3 μέτρων, ἐξ ὧν τὸ $^1/_3$ περίπου καταλαμβάνει ἡ ἄνω σιαγών, ἐκτεινομένη ὡς αἰχμηρὸν καὶ ἀμφοτέρωθεν κοπτερὸν ξῖφος.

(7) Οὗτοι ὀνομάζονται καὶ πρίσται, ὁμοιάζουν δὲ πρὸς τοὺς καρχαρίας, ἔχοντες καὶ αὐτοὶ τὴν ἄνω σιαγόνα λίαν ἐπιμήκη καὶ διεσκευασμένην ὡς εἶδος πριονίου, ἐξ οὗ ἔλαβον καὶ τὸ ὄνομα.

(8) Ἐννοεῖ τοὺς καρχαρίας, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται καὶ κῦνες τῆς θαλάσσης—σκυλόψαρα.

(9) Αἱ φάλαιναι εἶναι τὰ μεγαλύτερα τῶν ζώων ποὺ ὑπάρχουν σήμερον, φθάνουσαι εἰς μῆκος 20 καὶ πλέον μέτρων.

(10) Εἶναι εἶδος καρχαρίου.

(11) Εἶδος ἰχθύος μήκους μέχρι δύο μέτρων, ἐπικινδύνου διὰ τὴν μακρὰν ἄκανθαν, εἰς τὴν ὁποίαν καταλήγει ἡ οὐρά του.

(12) Ἡ κυρία ὀνομασία του εἶναι «ἀπλυσία». Εἶναι εἶδος μαλακίου,ὅπως αἱ σουπιὲς καὶ τὰ ὅμοια,καὶ ἔχει τὸ ὀπίσθιον ἄκρον ὀξύ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΤΟ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
(Κυρ. Παραλύτου, Πράξ. θ' 32—42).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 380.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
(Κυρ. Παραλ., Ἰωάν. ε' 1—15).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 285.

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Ἡ πηγὴ τῶν ἰαμάτων.

Ὑποκάτω ἀπὸ τὰς εὐρυχώρους στοάς της ἡ θαυματουργὸς κολυμβήθρα Βηθεσδὰ ἐφιλοξένει πάντοτε ἕνα μεγάλο πλῆθος ἀρρώστων. Ὑπάρξεις ταλαιπωρημέναι, ἄνθρωποι δυστυχεῖς, μὲ νοσήματα σοβαρὰ καὶ μακροχρόνια, ἐξηντλημένοι, ὠχροί, μὲ βαθὺν τὸν πόνον εἰς τὴν ψυχήν, εἶχαν ἐξαπλώσει ἐκεῖ τὰ ἐρειπωμένα σώματά των μὲ τὴν ζωηρὰν ἐλπίδα τῆς θεραπείας.

Ἀναμφιβόλως ὅλοι αὐτοὶ εἶχαν καταφύγει προηγουμένως εἰς ὅλα τὰ ἀνθρώπινα μέσα. Καὶ εἰς ἰατροὺς εἶχαν προστρέξει, καὶ φάρμακα εἶχαν δοκιμάσει καὶ εἰς ἔξοδα θεραπείας εἶχαν ὑποβληθῆ, χωρὶς νὰ ἀπολαύσουν τὴν ποθητὴν ὑγείαν. Μία μόνον ἀπέμεινεν εἰς αὐτοὺς ἐλπίς, ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις ἔδιδε κατὰ καιροὺς τὴν θεραπείαν εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς μέσα εἰς τὰ νερὰ τῆς Βηθεσδά.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ μᾶς ὑπενθυμίζει ποῖα μέτρα πρέπει νὰ λαμβάνωμεν ἐν καιρῷ ἀσθενείας. Δὲν πρέπει βεβαίως ν' ἀφήσωμεν τὰ ἀνθρώπινα μέσα, οὔτε ν' ἀρνηθῶμεν τὴν βοήθειαν καὶ τὰ φῶτα τῆς ἐπιστήμης. Ἀλλὰ συγχρόνως δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶνε ὁ Κύριος ζωῆς καὶ θανάτου, ὁ χορηγὸς τῆς ὑγείας, ἡ πηγὴ τῶν ἰαμάτων. Τὰ ἀνθρώπινα μέσα, ὅσον σοφὰ καὶ ἂν εἶνε, δὲν εἱμποροῦν ποτε ν' ἀντικαταστήσουν καὶ κάμουν περιττὴν τὴν βοήθειαν καὶ ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲν δώσῃ τὴν χάριν Του ὁ Θεός, δὲν εἱμπορεῖ νὰ ἔλθῃ ἡ θεραπεία. Ὁ Θεὸς θὰ φωτίσῃ τοὺς ἰατρούς, διὰ νὰ κάμουν διάγνωσιν ὀρθήν. Καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπιβλέψῃ ἡ Πρόνοιά Του τὸ ἔργον τῆς θεραπείας. Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶνε ἀκόμη δυνατὸς καὶ εἰς περιστάσεις κρισίμους· καὶ ἐν ὥρᾳ κινδύνου, ὅταν ὅλα φαίνωνται ἀπελπιστικὰ καὶ οἱ ἰατροὶ παραιτοῦνται ἀπὸ πᾶσαν προσπάθειαν, εἶνε δυνατὸς νὰ δώσῃ τὴν θεραπείαν καὶ τὴν ὑγείαν, νὰ σώσῃ τὸν ἀσθενῆ ἀπὸ τὸν βέβαιον θάνατον.

Δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ποτὲ τὸν Θεὸν καὶ δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν ὅλα ἀπὸ τὴν βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων. Ὑπεράνω τῶν ἀνθρώπων ἵσταται πάντοτε ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, ὁ παντοδύναμος καὶ πλήρης ἀγάπης. Αἱ διάφοροι δὲ ἀσθένειαι μᾶς δίδουν ἀφορμὴν νὰ ἀνακρίνωμεν τὸν βίον μας, νὰ ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον εἴμεθα ἐν τάξει ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, νὰ σκεφθῶμεν μήπως ἡ ἀσθένεια εἶνε φωνὴ τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς προσκαλεῖ εἰς μετάνοιαν καὶ διόρθωσιν.

Μὲ αὐτὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς διαθέσεις πρέπει νὰ ἐπικαλούμεθα τὴν βοήθειαν τοῦ Οὐρανίου Πατρός μας εἰς πᾶσαν ἀσθένειαν. Καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ ὁ Θεὸς νὰ ἐξαποστείλῃ ἀοράτως τὸν ἄγγελόν Του, διὰ νὰ μᾶς δώσῃ παρηγορίαν, ἀνακούφισιν, γαλήνην ψυχικήν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὴν θεραπείαν τῶν σωματικῶν μας ἀρρωστημάτων.

Οἱ βοηθοὶ τῶν πασχόντων.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς Βηθεσδὰ ἐλάμβανον τὴν θεραπείαν των δωρεὰν ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐν τούτοις ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουν ἐκεῖ καὶ ἄνθρωποι βοηθοί, διὰ νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τοὺς ἀσθενεῖς. Ὄχι μόνον τοὺς περιεποιοῦντο, ἀλλὰ καὶ ἦσαν ἕτοιμοι νὰ τοὺς μεταφέρουν καὶ τοὺς ρίψουν εἰς τὰ ὕδατα τῆς δεξαμενῆς, εὐθὺς μόλις θὰ ἐταράσσοντο ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου. Ὅταν ἔλειπαν οἱ βοηθοί, ἦτο ἑπόμενον ὁ ἄρρωστος νὰ μὴ κατορθώσῃ νὰ λάβῃ τὴν μεγάλην εὐεργεσίαν, τὴν ὁποίαν προσέφερε δωρεὰν ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Ἐχρειάζετο λοιπὸν καὶ ἡ βοήθεια τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἶνε φανερὸν ὅτι ὁ Θεός, ὁ δίδων τὴν θεραπείαν, ἐπεθύμει νὰ χρησιμοποιῇ καὶ ἀνθρώπους εἰς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Πλούσιος ἐν τῇ ἀγάπῃ Του ὁ Θεός, γενναιόδωρος εἰς τὰς εὐεργεσίας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, θέλει νὰ μᾶς κάμνῃ καὶ συνεργάτας Του εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Ἐνῷ ἐπιτρέπει νὰ ὑπάρχουν θλίψεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶνε πολλοὶ οἱ ἔχοντες ἀνάγκην προστασίας καὶ βοηθείας, ἐξ ἄλλου εἶνε ἕτοιμος ν' ἀκούσῃ τὰς προσευχὰς τῶν πασχόντων καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν βοήθειάν Του. Ἀλλὰ θέλει εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ νὰ κάμῃ βοηθούς Του ἀνθρώπους. Ἐὰν μᾶς ἔδωκε χρήματα καὶ ἀφθονίαν ὑλικῶν ἀγαθῶν, τὰ ἐμπιστεύεται εἰς τὰς χεῖράς μας διὰ νὰ βοηθῶμεν τοὺς πτωχούς, νὰ προστατεύωμεν χήρας καὶ ὀρφανά, νὰ γινώμεθα ἡμεῖς ἰδικόν Του χέρι, διὰ νὰ μοιράζωμεν ὡς οἰκονόμοι Του τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς Αὐτόν. Ἐὰν μᾶς ἐχάρισεν ἱκανότητα καὶ εὐφυΐαν καὶ γνώσεις, ἐπιθυμεῖ μὲ αὐτὰ νὰ προσφέρωμεν τὰς ὑπηρεσίας μας μὲ ἀγάπην εἰς τὸν πλησίον μας, ὡς ἰδικά Του δῶρα. Ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθῶμεν ἐν τῷ ὀνόματί Του τοὺς πάσχον-

---

γίσουν τὴν κίνησιν τοῦ πλοίου των, ἀγνοοῦν πολλάκις πόσον διάστημα διέτρεξαν. Τοῦτο λοιπὸν μοῦ φαίνεται ὅτι συνέβη καὶ εἰς ἡμᾶς· ἐνῷ ὁ λόγος ἔτρεχε διὰ μέσου τῆς κτίσεως, δὲν ἀντελήφθημεν τὸ πλῆθος τῶν λεχθέντων.

Ἀλλ' ἂν καὶ τὸ σεμνὸν τοῦτο θέατρον ἀρέσκεται εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ εἶναι γλυκεῖα εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν δούλων ἡ διήγησις τῶν δεσποτικῶν θαυμάτων, σταματῶντες εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὸν λόγον, ἂς ἀναμείνωμεν τὴν αὔριανὴν ἡμέραν, διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὰ ὑπόλοιπα. Ἂς σηκωθῶμεν δὲ ὅλοι, διὰ νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεὸν δι' ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ἂς ζητήσωμεν τὴν συμπλήρωσιν τῶν ὑπολειπομένων. Ὅσα δὲ διηγήθη ὁ λόγος κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν, ἂς γίνουν κατὰ τὸ φαγητὸν ἐπιτραπέζια διηγήματα. Καὶ μὲ τὰς περὶ τούτων σκέψεις καταληφθέντες ἀπὸ τὸν ὕπνον, εἴθε νὰ ἀπολαύσητε καὶ κοιμώμενοι τῆς ἡμερινῆς εὐφροσύνης, διὰ νὰ δύνασθε νὰ λέγετε· «ἐγὼ καθεύδω καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ» (Ἀσ. ᾀσμ. 5,2), μελετῶσα νύκτα καὶ ἡμέραν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, εἰς τὸν Ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ"

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ .... ΔΡΑΧ. 20
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΣΕΛ. 4 ἢ ΔΟΛ. 1
Ἐπιστολαὶ καὶ συνδρομαὶ πρὸς κ. ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ Ἱπποκράτους 189

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

τας, νὰ ὑπηρετῶμεν καὶ προστατεύωμεν τοὺς ἀδυνάτους, νὰ παρηγορῶμεν τοὺς τεθλιμμένους, νὰ ἐνθαρρύνωμεν τοὺς ἀπηλπισμένους, νὰ δεικνύωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν εἰς ὅσους μᾶς πλησιάζουν. Ἐπιθυμεῖ νὰ εἴμεθα τακτικοὶ συνεργάται Του εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ἔμπιστα ὄργανά Του, ἀντιπρόσωποι τῆς μεγάλης ἀγάπης Του, διὰ νὰ μεταφέρωμεν καὶ μοιράζωμεν εἰς ὅλους τὰς εὐλογίας Του καὶ τὰς δωρεάς Του.

Ἐὰν τὸ κάμνωμεν αὐτό, θὰ εἴμεθα πράγματι τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ εἰμποροῦμεν ἀφόβως νὰ Τὸν ὀνομάζωμεν Πατέρα μας. Καὶ ὅπως Αὐτὸς ἐν τῇ ἀγάπῃ Του κατέχει τὴν πλήρη καὶ τελείαν μακαριότητα, θὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς μακάριοι καὶ εὐτυχεῖς, διότι θὰ ἔχωμεν τὴν χαρμόσυνον πληροφορίαν ἐν τῇ ψυχῇ ὅτι συνεργαζόμεθα μὲ τὸν Πατέρα μας τὸν οὐράνιον εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Αἱ ἀπειλαὶ τῆς ἀγάπης.

Εἶχε δείξει ὁ Κύριος ἐξαιρετικὴν ἀγάπην καὶ εὐσπλαγχνίαν πρὸς τὸν δυστυχῆ παράλυτον, τὸν ὁποῖον μὲ ἕνα λόγον ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸν κράββατον ὑγιαίνοντα καὶ τὸν ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὸ μακροχρόνιον νόσημά του. Ἐν τούτοις, ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον, δὲν διστάζει ὁ Κύριος νὰ ἀπειλήσῃ τὸν θεραπευθέντα. Ἰδού, τοῦ λέγει, ἐθεραπεύθης· καὶ ἔλαβες τὴν ὑγείαν σου. Πρόσεχε νὰ μὴ ἁμαρτάνῃς εἰς τὸ ἑξῆς, διὰ νὰ μὴ πάθῃς χειρότερον κακόν.

Ἴσως φανῇ ὅτι ἡ ἀπειλὴ αὐτὴ δὲν δεικνύει ἀγάπην, ὅπως ἡ θεραπεία προηγουμένως. Καὶ ὅμως, ἡ αὐτὴ πηγὴ τῆς ἀγάπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀπέρρευσεν ἡ θαυματουργικὴ θεραπεία τοῦ παραλύτου, αὐτὴ προφέρει τώρα καὶ τὰ λόγια τῆς ἀπειλῆς. Ἐὰν ἀπειλῇ ὁ Θεός, ἀπειλεῖ πάντοτε ἐξ ἀγάπης. Ἕνεκα τῆς ἀπείρου ἀγάπης Του, ἐπιθυμεῖ καὶ θέλει νὰ σωθῶσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθειάν Του, νὰ μορφωθοῦν κατὰ τὸ θέλημά Του, νὰ ὁμοιάσουν κατὰ τὴν ἀρετὴν πρὸς Αὐτόν, διὰ νὰ ζήσουν πλησίον Του μὲ χαρὰν καὶ μὲ δόξαν. Ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος διεστράφη ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας. Ἀγαπᾷ τὸ κακὸν καὶ κλίνει πρὸς αὐτό, ἐνῷ ἀντιθέτως αἰσθάνεται πολλὴν δυσκολίαν προκειμένου ν' ἀκολουθήσῃ τὸν βίον τῆς ἀρετῆς. Δὲν μᾶς προσελκύει τὸ ἀγαθόν. Δὲν θέλομεν τὴν ἀλήθειαν. Ἀγαπῶμεν περισσότερον τὴν ματαιότητα καὶ ζητοῦμεν τὸ ψεῦδος. Ἀγαπῶμεν τὴν ἀδικίαν περισσότερον ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην.

Ἀλλ' εἶνε φανερόν, ὅτι τὸ ψεῦδος καὶ ἡ κακία δὲν εἰμποροῦν ποτε νὰ ἔχουν ἀποτελέσματα ἀγαθά. Ποῖα δὲ εἶνε τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας; Θάνατος αἰώνιος· δηλαδή, πλήρης καὶ ὁριστικὸς χωρισμὸς ἀπὸ τὸν Θεόν, ἔκπτωσις ἀπὸ τὴν κληρονομίαν τῶν ἀγαθῶν Του, ὀδύνη καὶ θλῖψις παντοτεινή. Ἰδοὺ ποῖον βάραθρον ἀπωλείας ἀνοίγεται πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Δι' αὐτὸ ὁ Πατὴρ ὁ οὐράνιος, ἐνῷ μᾶς διδάσκει μὲ τὸ Εὐαγγέλιόν Του καὶ δεικνύει τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας, ἀναγκάζεται νὰ προσθέσῃ καὶ ἀπειλάς. Διαμαρτύρεται καὶ προλέγει ὅτι τὸ τέλος τῆς ἀπιστίας καὶ τῆς ἀνομίας εἶνε αἰώνιος ὄλεθρος. Ὑπενθυμίζει τὸ κρῖμα τῆς θείας δικαιοσύνης, ἡ ὁποία δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀφήσῃ ἀτιμώρητον τὸ κακόν. Κρούει εἰς ἡμᾶς διαρκῶς τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, διὰ νὰ ἐξυπνήσωμεν ἀπὸ τὸν ὕπνον τὸν βαθύν, εἰς τὸν ὁποῖον μᾶς ἔχει βυθίσει ἡ πλάνη καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ κόσμου, ἡ μέθη τῆς ἁμαρτίας, ἡ τύφλωσις τῆς κακίας.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Κύριος ἀπειλῇ τὸν θεραπευθέντα, ἀπειλεῖ ἐξ ἀγάπης. Καὶ ὅ,τι συνιστᾷ εἰς αὐτόν, «μηκέτι ἁμάρτανε», συνιστᾷ καὶ εἰς ὅλους ἡμᾶς. Ἐὰν λοιπὸν εἰς τὸ παρελθὸν παρεσύρθημεν εἰς τοὺς δρόμους τῆς ἁμαρτίας, ἂς μὴ ἁμαρτάνωμεν τοῦ λοιποῦ. Ἂς προσέχωμεν, διὰ νὰ μὴ συλληφθῶμεν εἰς τὰς θανατηφόρους παγίδας ποὺ μᾶς στήνει εἰς πᾶσαν ὥραν ἡ ἁμαρτία. Ἂς μὴ ἁμαρτάνωμεν, διὰ νὰ εἴμεθα ἄξιοι τῆς ἀγάπης καὶ τῶν δωρεῶν τοῦ φιλανθρώπου Σωτῆρος Χριστοῦ.

Στήλη διὰ τοὺς γονεῖς

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Ὅσα καὶ ἂν λεχθοῦν διὰ τὸν σπουδαιότατον ρόλον ποὺ παίζει εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν παιδιῶν τὸ παράδειγμα τῶν γονέων, ἀσφαλῶς δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ πιστῶς τὴν πραγματικότητα. Τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν γονέων εἶνε ἥλιος φωτεινός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὰ παιδιὰ λαμβάνουν φῶς, διὰ νὰ γίνουν «τέκνα φωτός». Καὶ τὸ κακὸν παράδειγμα πάλιν ὁμοιάζει πρὸς τὸ βαθὺ τῆς νυκτὸς σκότος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου καὶ τὰ πολυτιμότερα ἀντικείμενα χάνουν τὴν λάμψιν των καὶ γίνονται σκοτεινά.

Ἂς παρατηρήσωμεν μίαν οἰκογένειαν, ὅπου οἱ γονεῖς ἔχουν νὰ δείξουν παράδειγμα χριστιανικῆς ἀρετῆς. Εἰς τὰς συζητήσεις των ἀναφέρουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὲ πίστιν καὶ μὲ εὐλάβειαν. Ἐκφράζουν τὴν ἐλπίδα των πρὸς Αὐτὸν καὶ ἐκδηλώνουν εὐγνωμοσύνην διὰ πᾶσαν ἀτομικὴν καὶ οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν. Εἰς συνομιλίας των λέγουν πᾶν ὅ,τι βλέπουν εἰς τοὺς ἄλλους καλὸν καὶ ἐπαινοῦν τὴν ἀρετήν, ὅπου καὶ ἂν τὴν εὕρουν. Ἔχουν λόγους ἐπιεικείας καὶ συμπαθείας καὶ δι' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἀδικοῦντας καὶ φανερώνουν ὅτι δὲν κρατοῦν ἐναντίον των πάθος. Ἡ ὅλη συμπεριφορά των διαπνέεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς πραότητος, τῆς εἰρήνης, τῆς ἀληθείας, τῆς ἐγκρατείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης. Ἰδιαιτέρως ἐπιμελοῦνται τὴν προσευχήν, τὸν τακτικὸν ἐκκλησιασμόν, τὴν μελέτην καὶ τὴν συζήτησιν τὴν θρησκευτικήν, τὴν ἐλεημοσύνην πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ πᾶσαν ἐξυπηρέτησιν πρὸς τοὺς ἄλλους.

Ὅταν τοιοῦτον εἶνε τὸ παράδειγμα τῶν γονέων, εἰμποροῦμεν νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ἐπίδρασίς του εἰς τὰ παιδιὰ θὰ εἶνε ἰσχυρά, ἀποτελεσματική, ἀνεξάλειπτος. Ἀσφαλῶς δέ, τὸ παράδειγμα τὸ καλὸν τῶν γονέων εἶνε εἰς θέσιν ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἔλλειψιν πάσης ἄλλης διδασκαλίας καὶ νὰ θέσῃ αὐτὸ τὴν ὁριστικὴν σφραγίδα εἰς τὸ μορφωτικὸν ἔργον τοῦ δημοσίου σχολείου.

Ἂς προσέξωμεν τώρα καὶ τὴν ἀντίστροφον ὄψιν. Εἶνε δυστυχῶς ἀληθές, ὅτι πολλοὶ γονεῖς παρουσιάζουν ἐνώπιον τῶν παιδιῶν των τὸ θλιβερὸν θέαμα τοῦ θυμοῦ, τῆς φιλονεικίας, τῆς διαμάχης, τῶν ζηλοτυπιῶν καὶ παρεξηγήσεων. Ἐκεῖ διασταυροῦνται ἄγρια βλέμματα. Ἐκεῖ ἐκτοξεύονται λόγοι πικροί. Ἐκεῖ πλήττουν τὸν ἀέρα βωμολοχίαι καὶ ἀπειλαὶ καὶ ὕβρεις καὶ βλασφημίαι. Πολλοὶ γονεῖς παρουσιάζονται πλεονέκται καὶ λάτρεις τοῦ χρήματος. Πιστεύουν περισσότερον εἰς τὸ χρῆμα, παρὰ εἰς τὸν Θεόν. Στηρίζονται περισσότερον εἰς ἀνθρώπους καὶ ὄχι εἰς τὸν Θεόν. Εἶνε πρόθυμοι νὰ καταπατήσουν ὅλους τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸ κέρδος. Διὰ τὸν πλησίον των ὁμιλοῦν πολλάκις μὲ περιφρόνησιν καὶ εὐχαριστοῦνται νὰ συζητοῦν καὶ νὰ ἐκπομπεύουν τὰς ξένας παρεκτροπάς. Προσευχή, ἐκκλησιασμός, ἑτοιμασία διὰ τὴν θείαν μετά-

ληψιν, ἔργα βοηθείας πρὸς τὸν πλησίον, ἔχουν ἐξορισθῆ ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς των. Τὴν θέσιν των κατέχουν μόνον καὶ μόνον γεύματα πλούσια, διασκεδάσεις καὶ μέθαι, καλλωπισμοὶ καὶ ἐπιδείξεις καὶ θέατρα καὶ χοροί.

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν, πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἀκολουθήσῃ ἐνωρὶς τὸ παιδὶ βίον ὑλιστικόν, βίον ματαιότητος καὶ ἁμαρτίας; Καὶ ἂν ἀκούῃ καλὰς συμβουλάς, καὶ ἂν φοιτᾷ εἰς τὰ καλύτερα σχολεῖα, τὸ κακὸν παράδειγμα τῶν γονέων θὰ μαράνῃ εἰς τὴν ψυχήν των τὰ ἀγαθὰ σπέρματα καὶ θὰ τοῦ δώσῃ κατεύθυνσιν κακήν. Θὰ εἶνε θαῦμα, καὶ θαῦμα μέγα, ἐὰν κατορθώσῃ τὸ παιδὶ νὰ φανῇ καλύτερον ἀπὸ τοὺς γονεῖς του.

Ἂς ἀναλογισθοῦν οἱ γονεῖς τὰς εὐθύνας των. Τὸ κακόν των παράδειγμα δὲν εἶνε μόνον δι' αὐτοὺς ἀπώλεια καὶ ζημία, ἀλλὰ καὶ κληρονομία ὀλέθριος διὰ τὰ παιδιά των. Τὰ παιδιὰ θὰ ἀντιγράψουν τοὺς γονεῖς των. Καὶ εἶνε λοιπὸν ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν πόσον τρομακτικὴ εἶνε ἡ εὐθύνη τῶν γονέων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;

Ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν.

ΕΥΝΙΚΗ

Ἢ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἡ φυγὴ τοῦ Φοίβου.

Ἀφήκαμεν τὸν Φοῖβον εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Ρώμης. Ὅταν ὁ Βρεττανὸς δοῦλος, ποὺ τὸν εἶχε μεταφέρει εἰς τὸ ὑπόστεγον καὶ τὸν ἐναπέθεσεν ἐπάνω εἰς σωρὸν ἀχύρων εἰς μίαν γωνίαν, εἶδεν εἰς ποίαν θλιβερὰν κατάστασιν εὑρίσκετο ὁ δυστυχής, δὲν ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ κλείσῃ τὴν θύραν φεύγων.

—Δὲν θὰ συνέλθῃ, εἶπε καθ' ἑαυτόν. Δὲν εἶνε γενναῖο παιδί, ἂν καὶ εἶνε Ἕλλην. Ἐὰν εἶχε γεννηθῇ Βρεττανός, θὰ εἶχε γίνει ἥρως.

Ὁ Φοῖβος δὲν εἶχε δώσει σημεῖα ζωῆς καὶ ὁ δοῦλος, λαμβάνων ἐκ νέου τὴν θέσιν του ἐν μέσῳ τῶν συντρόφων του, ἐμουρμούρισεν εἰς τὰ αὐτιά των, ὅτι τὸ πτωχὸ παιδὶ εἶχεν ἀποθάνει. Δὲν τὸ εἶπε τοῦτο μὲ δυνατὴν φωνήν, ἀπὸ φόβον μήπως ἐπιπέσῃ ἐναντίον του ἡ ὀργὴ τοῦ κυρίου του. Ὁ Βρεττανὸς εἶχεν ἔλθει εἰς ἄλλα χέρια καὶ ἡ Εὐνίκη εἶχε πωληθῆ, ὅταν ἡ εἴδησις ἔφθασεν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην.

Ὁ Φοῖβος συνῆλθε σιγὰ—σιγὰ ἀπὸ τὴν λιποθυμίαν του. Ἠσθάνθη πόσον ἦτο συντετριμμένος καὶ ἐξηντλημένος, ὅταν ἐδοκίμασε ν' ἀνασηκωθῇ, διὰ νὰ εὕρῃ ὀλίγο νερό. Ἔπεσε πάλιν εἰς τὰ ἄχυρα, μὲ ἕνα βαθὺν ἀναστεναγμόν. Ἐπὶ μερικὰ λεπτὰ τῆς ὥρας ἔμεινεν ἀκίνητος· ἀλλ' ἡ δίψα, ἰσχυροτέρα ἀπὸ ὅλους τοὺς πόνους, τὸν ἐκυρίευσε. Μὲ μίαν ἀπέλπιδα προσπάθειαν ἐσύρθη μέχρι τῆς θύρας ἀναζητῶν τὸ ποτόν, τοῦ ὁποίου τόσην εἶχεν ἀνάγκην. Δὲν εὗρηκε. Τέλος, μακράν, ἀντίκρυσε μίαν σκάφην, ὅπου ἐποτίζετο ἕνας ἡμίονος. Ἔπρεπε νὰ φθάσῃ ἕως ἐκεῖ, πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ἐκλογήν: ἢ νερὸ ἢ θάνατος. Μὲ τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ πίῃ, ἐλησμόνησε τὰ πάντα μέχρι καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Εὐνίκης. Ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦτο ποὺ ἦτο ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Ἄλλοτε συρόμενος καὶ ἄλλοτε ἕρπων μὲ τὰ χέρια καὶ τὰ γόνατα ἔφθασε μὲ μακρὰς καὶ ὀδυνηρὰς προσπαθείας εἰς αὐτὸ τὸ εὐεργετικὸ νερό, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβούτηξε τὸ κεφάλι του διὰ νὰ πίῃ καὶ νὰ πλύνῃ τὸ πρόσωπόν του.

Ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὸ ὑπόστεγον τοῦ ἐφάνη ἀδύνατος. Ἐγλύστρησε λοιπὸν μέσα εἰς ἕνα σωρὸν σανίδων ἀτάκτων διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὸ σφοδρὸν καῦμα τοῦ ἡλίου. Δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐγκατασταθῇ καὶ ἀπεκοιμήθη.

Πρὸς μεγάλην του ἔκπληξιν δὲν ἐξύπνησε παρὰ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Αἱ πρῶται λέξεις, ποὺ ἦλθαν εἰς τὰ αὐτιά του, ἐλέγοντο ἀπὸ δύο ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι συνεζήτουν διὰ τὰς πωλήσεις τῆς ἡμέρας.

—Οἱ δύο Ἕλληνες, εἶπεν ὁ ἕνας, ἔφυγαν. Ὁ Φούλβιος ἐπώλησε τὴν κόρην καὶ ἔδωκε τόσα κτυπήματα εἰς τὸν νέον, ὥστε ἀπέθανεν.

—Ἂς ἀπέθανεν! ἐπανέλαβεν ὁ ἄλλος. Ἐν τούτοις, ἢ ἐδραπέτευσεν ἢ οἱ δαίμονες ἥρπασαν τὸ πτῶμά του, διότι κανεὶς δὲν τὸν ξαναεῖδε.

—Τὸν δυστυχισμένον! εὔχομαι νὰ ἔχῃ φύγει. Ὁ Φούλβιος δὲν θὰ τοῦ παρεῖχεν ἄλλην εὐκαιρίαν, ὑποθέτω. Ἀλλ' εἶμαι εὐχαριστημένος ποὺ ἡ κόρη ἐπωλήθη. Ἐλπίζω νὰ εὑρῆκε καλὴν κυρίαν.

—Ἠγοράσθη ἀπὸ ἕνα μέλος τῆς οἰκογενείας τῶν Γράκχων. Ἡ ἀγορὰ ἔγινεν ἀπὸ τὸν ἀπελεύθερόν των.

Μὲ τὴν μεγαλυτέραν προσοχὴν ὁ Φοῖβος, μαζευμένος πίσω ἀπὸ τῆς σανίδες, ἤκουε τὴν συζήτησιν αὐτήν: ἡ Εὐνίκη εἶχε πωληθῆ, καὶ αὐτὸν τὸν ἐθεώρουν ἀποθανόντα ἢ δραπετεύσαντα. Ἐσκέφθη λοιπὸν ποίαν κατεύθυνσιν ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσῃ. Ἢ θὰ ἐπιτύχῃ νὰ ξεφύγῃ, ἢ θὰ χάσῃ τὴν ζωήν του εἰς αὐτὴν τὴν ἀπόπειραν. Ἡ σκέψις νὰ γίνῃ ἐλεύθερος πάλιν τοῦ ἔδωκε νέας δυνάμεις καὶ νέον θάρρος διὰ κάθε δοκιμασίαν. Εἰς τὴν χαράν του, ἐλησμόνει τοὺς κινδύνους ποὺ τὸν περιεκύκλωναν, τὰ τραύματα καὶ τοὺς μώλωπάς του· ἀλλ' ἡ φρόνησις τὸν ἠνάγκασε νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἐξωτερίκευσιν τῆς εὐτυχίας του. Ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ μείνῃ πολὺ ἀκόμη ἀκίνητος εἰς τὴν θέσιν του καὶ νὰ περιμένῃ ἔτσι μέχρις ὅτου καλυφθῇ ὁλόκληρος ἡ πόλις ἀπὸ τὸ πυκνότερον σκότος. Μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ πεινᾷ καὶ νὰ διψᾷ πάλιν. Ἀλλὰ τὰ μέλη του εἶχαν χάσει τὴν ἀκαμψίαν των· καὶ ὅταν ἔκρινεν, ὅτι εἶχεν ἀρκετὰ νυκτώσει, ὥστε νὰ εἰμπορῇ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν κρύπτην του, ἠσθάνθη τὸν ἑαυτόν του ἱκανὸν νὰ περιπατήσῃ, παρὰ τὰς δυσκολίας ποὺ τοῦ ἐπροξενοῦσαν οἱ πόνοι.

Ὅταν ἔφθασε πλέον ὁ Φοῖβος ἔξω ἀπὸ τὴν ἀγορὰν τῶν αἰχμαλώτων, ἐσκέφθη περὶ τῆς ἀποφάσεως ποὺ ἔπρεπε νὰ λάβῃ. Ξένος εἰς τὴν Ρώμην, ἐσυλλογίσθη ὅτι, ἐὰν κατώρθωνε ν' ἀνακαλύψῃ τὰς πτωχοτέρας συνοικίας, θὰ εἰμποροῦσε νὰ κρυβῇ ὀλίγον καιρόν, διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἔπειτα τὴν ἀναζήτησιν τῆς Εὐνίκης καὶ νὰ κερδίζῃ τὰ πρὸς συντήρησίν του. Τὸ πτωχὸ παιδὶ ἠκολούθησε τοὺς ἐρημοτέρους δρόμους τῆς πόλεως, ἀποφεύγον τὴν συνάντησιν τῶν διαβατῶν· ἐσυνέχισε μὲ πόνους καὶ κόπους τὸν δρόμον του μέχρι μιᾶς μικρᾶς πλατείας, ὅπου εὑρίσκετο ἕνα πανδοχεῖον. Ἕνας ὅμιλος μονομάχων καθημένων εἰς τὸ κατῶφλι παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος τέσσαρας στρατιώτας, ποὺ ὡδηγοῦσαν ἕνα φυλακισμένον.

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ἡ νέα νίκη τῶν διωκομένων.

Ἀνηγγέλθη ἐγκαίρως ἀπὸ τὴν Μόσχαν, τὴν πρωτεύουσαν τῶν ἀθέων, ὅτι εἶχε προετοιμασθῆ νέα ἐκστρατεία κατὰ τῆς ἐν Ρωσίᾳ Ἐκκλησίας· ὅτι ὁ ἀγὼν θὰ ἤρχιζε τὴν Μ. Παρασκευὴν καὶ θὰ διήρκει μέχρι τῆς Τρίτης τοῦ Πάσχα· ὅτι ἰδιαίτεραι αὐστηραὶ ποιναὶ ἀνέμενον τοὺς κομμουνιστάς, οἱ ὁποῖοι θὰ εἰσήρχοντο εἰς τοὺς Ναούς.

Ἀλλ' ἡ Θρησκεία, ἡ ὁποία ἀνεπτύχθη καὶ ἐγιγαντώθη μέσα εἰς τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων της· ἡ Θρησκεία, ἡ ὁποία ἐγνώρισε νὰ νικᾷ πάντοτε τοὺς διώκτας της, χωρὶς νὰ ἀντιτάσσῃ ἄλλο ὅπλον, εἰμὴ τὴν μέχρι θανάτου μαρτυρικοῦ ἐπιμονὴν τῶν πιστῶν μελῶν της εἰς τὴν πίστιν των, ἐνίκησε—δόξα τῷ Θεῷ—καὶ τώρα ἐν Ρωσίᾳ.

Παρ' ὅλας τὰς προειδοποιήσεις καὶ ἀπειλάς, παρὰ πᾶσαν τὴν ἀγρίαν ἐφαρμογὴν τῶν μεθόδων τῆς Γκεπεού, παρ' ὅλας τὰς ἀχρειότητας μὲ τὰς ὁποίας ζητοῦν νὰ ἐμπνεύσουν τὴν κατὰ τῆς Θρησκείας ἀηδίαν, οἱ ἀπομείναντες Ναοὶ τῶν πόλεων καὶ τῆς ὑπαίθρου ἦσαν κατάμεστοι ἀπὸ πιστούς. Καὶ διὰ τοῦτο παρέστη ἀνάγκη νὰ τελεσθοῦν κατὰ τὸ Πάσχα πλείονες τῆς μιᾶς λειτουργίαι εἰς ἕκαστον Ναόν. Ἐπὶ πλέον, ἠκούετο καὶ εἰς τοὺς δρόμους ἀκόμη τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», καίτοι οἱ ἀνταλλάσσοντες τὸν ἰδιαιτέρως δι' αὐτοὺς παρήγορον τοῦτον χαιρετισμὸν ὑπέκειντο εἰς τὸν κίνδυνον τῆς συλλήψεως καὶ τῆς φυλακίσεως. Σημειωτέον ὅτι ἐφέτος τὰ ἄγρια μέτρα τῶν ἀθέων ἐστρέφοντο μόνον κατὰ τῶν Ὀρθοδόξων, ἀλλ' εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα νὰ γίνῃ μεγαλυτέρα ἀπὸ πᾶν προηγούμενον ἔτος τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος ἡ συρροὴ τῶν πιστῶν εἰς τοὺς Ναούς.

Ἐπὶ πλέον ἡ ἐν Γενεύῃ Διεθνὴς ὑπηρεσία τοῦ τύπου πληροφορεῖται, ὅτι εἰς διαφόρους χώρας τῆς Ρωσίας ἀνέκυψαν θρησκευτικοὶ ὅμιλοι ὑπὸ τὰ ὀνόματα «Οἱ φωτεινοί», «Οἱ σιωπηλοί», «Ἡ ἀληθὴς ὁδὸς τῆς ἀπολυτρώσεως», «Οἱ φύλακες τῆς Ἐκκλησίας» κλπ.

Ἄς εὐχηθῶμεν ὅλοι εἰς τὸν Θεὸν νὰ δώσῃ ταχεῖαν τὴν κατὰ τοῦ ἀντιχρίστου τελικὴν νίκην, τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνάστασιν εἰς ὁλόκληρον τὴν ἐν Ρωσίᾳ Ἐκκλησίαν.

Ἡ ἐγχώριος ἐπίθεσις.

Οἱ δὲ ἐν Ἑλλάδι «σύντροφοι», ἐπειδὴ δὲν εἰμποροῦν νὰ ἐφαρμόσουν τὸν διωγμὸν τῶν ἐν Ρωσίᾳ συντρόφων των, χρησιμοποιοῦν τὴν γραπτὴν ἐκστρατείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀνακρίβεια καὶ ἡ διαστροφὴ τῆς ἀληθείας παίζει τὸν κυριώτερον ρόλον.

Εἰς ἕνα φιλολογικόν των ὄργανον, λόγιος «σύντροφος» ἐπιτίθεται κατὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας. Προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὸ μὲν κράτος «πασχίζει μὲ κάθε τρόπο νὰ δώσῃ στὴν ἐκκλησία μιὰ θέσι ἐξαιρετικὰ σημαντικὴ στὴν κρατικὴ διάρθρωσι». Καὶ ὅμως καθένας ποὺ ἔχει στοιχεῖα εἰλικρινείας δὲν εἰμπορεῖ νὰ μὴ βεβαιώσῃ, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν κράτος ἐν τῇ ἐπισήμῳ του ἐνεργείᾳ, ὄχι μόνον ἠγνόησε κατ' οὐσίαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πολλάκις, καὶ δὴ καὶ εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν, τὴν ἐδίωξεν ἐμμέσως καὶ ἄλλως καὶ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῆς περιουσίας της. Καὶ θὰ εἶχε χωρισθῇ, ἐὰν ἀντελαμβάνετο ὅτι ὁ λαὸς θὰ ἠνείχετο μίαν τοιαύτην συμπεριφοράν του.

Ἡμεῖς βεβαίως τὴν τοιαύτην συμπεριφορὰν τοῦ Κράτους τὴν θεωροῦμεν εὐτύχημα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν· διότι ἡ Ἐκκλησία δύναται καὶ πρέπει νὰ ζῇ ἄνευ ἀναμίξεως κράτους, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει πολλὴν σχέσιν μὲ τὸν Χριστόν· πρέπει νὰ διακηρύττῃ—χωρὶς νὰ δεσμεύεται ἀπὸ κανένα—τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὸ κράτος καὶ πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ πρὸς τὸν λαόν. Ἀλλὰ σημειοῦμεν τὸ γεγονὸς ἁπλῶς διὰ νὰ πιστοποιῆται πόσον σεβασμὸν τρέφουν πρὸς τὴν ἀλήθειαν οἱ διανοούμενοι «σύντροφοι».

Αἱ καταγγελίαι καὶ αἱ ἀπειλαί.

Ἀλλ' ἐκεῖνο, ποὺ πειράζει βαθειὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι συντρόφους καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ γράφουν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὅτι «ὁ ἄμβωνας» δὲν σιωπᾷ πλέον, ἀλλὰ «γένηκε πολεμίστρα τοῦ ράσου»· ὅτι «ἡ ἐσωτερικὴ ἱεραποστολὴ ἐσυστηματοποιήθηκε γιὰ τὴν μεγαλύτερη καὶ ἀποτελεσματικώτερη διάδοση τοῦ θρησκευτικοῦ ἀφιονιοῦ»—ἐχρειάζετο καὶ ὀλίγο «ἀφιόνι», διὰ νὰ μὴ λησμονῆται τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ πατριάρχου τοῦ κομμουνισμοῦ, ὅτι «ἡ θρησκεία εἶναι τὸ ὄπιον τοῦ λαοῦ»—ὅτι «ὡρισμένοι ἱεροκήρυκες καὶ πνευματικοὶ πηγαίνουν μιὰ φορὰ τὴ βδομάδα στὰ ἐργοστάσια καὶ κατηχοῦνε τοὺς ἐργάτες καὶ τὶς ἐργάτριες στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ»· ὅτι «πηγαίνουνε στὰ σχολιὰ καὶ ὀργανώνουνε σειρὲς ἀπὸ θρησκευτικὲς ὁμιλίες στὰ παιδιά».

Φυσικά, γίνονται ὅλα αὐτά—τὰ ὁποῖα δὲν ἀφίνουν ἀνεμπόδιστον τὴν δρᾶσιν τῶν συντρόφων καὶ εὔκολον τὴν λεῖαν—διότι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας: νὰ διαφωτίζῃ τὸν λαόν, νὰ μεταδίδῃ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ διδάσκῃ τὴν χριστιανικὴν δικαιοσύνην καὶ ἰσότητα καὶ ἀγάπην.

Ἀλλ' ἴσως ὅλαι αὐταὶ αἱ ἐνώπιον τῶν «συντρόφων» καταγγελίαι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐχρειάζοντο νὰ γραφοῦν, διὰ νὰ τεθῇ εἰς τὸ τέλος τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου—ὡς εἶδος «κοκκινου παντιοῦ» καταλλήλου νὰ διεγείρῃ τὸ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μῖσος τῶν ἀναγνωστῶν «συντρόφων»—ἡ ἑξῆς ἀπειλή: «Ὅταν φτάσει ἡ ὥρα τοῦ λυτρωμοῦ, ἡ Ἐκκλησία—πρέπει νὰ τὸ ξέρῃ—θὰ δρέψει τοὺς δίκαιους καρποὺς τῆς σημερινῆς ἀντιδραστικοτητάς της».

Τὸ ξεύρει πολὺ καλὰ αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία. Ἀλλ' ἄς ἐντείνῃ τὰς δυνάμεις της νὰ ἐργασθῇ ὡς σῶμα καὶ στόμα Χριστοῦ πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ τότε οἱ διωγμοὶ τῶν «συντρόφων», ἄν ποτε ἐπικρατήσουν, θὰ τῆς δώσουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σημειώσῃ νέαν ἔνδοξον περίοδον μαρτυρίου, ἡρωϊκῆς πίστεως, νίκης καὶ θριάμβου.

Διὰ τὰ κακεντρεχῆ σχόλια.

Ἡ ἐν τῷ Κακουργοδικείῳ δίκη τοῦ θλιβεροῦ ἐκείνου πρώην ἱερέως, ὁ ὁποῖος καὶ ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἱερὸν Κλῆρον διετήρησε πλήρη τὸν παλαιόν του ἄνθρωπον μὲ τὰ ἐγκληματικὰ ἔνστικτά του, ἔδωκε νέαν ἀφορμὴν εἰς κακεντρεχῆ σχόλια κατὰ τοῦ Κλήρου γενικώτερον, καὶ ὄχι μόνον ἐκ μέρους τοῦ σκανδαλοθηροῦντος Τύπου, ἀλλὰ καὶ τῆς σοβαροφανοῦς ἀστικῆς ἐφημερίδος μὲ τοὺς κομμουνιστὰς συντάκτας της.

Δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι εἰς τὸν Κλῆρον εἰσεπήδησαν ὅλως ἀνάξια πρόσωπα. Οὐδὲ παύομεν ἀπὸ τοῦ νὰ διαμαρτυρώμεθα καὶ νὰ ζητοῦμεν τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Κλήρου ἀπὸ τοιούτων στοιχείων, τὴν προσεκτικὴν καὶ ἐπιμελημένην ἐκλογὴν πρωτίστως τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν κατωτέρων τοιούτων. Ἀλλ' ἐρωτῶμεν πάντα δικαίως κρίνοντα: Τί εἶναι σπουδαιότερον, νὰ παρουσιάζωνται μεταξὺ ὀκτὼ χιλιάδων κατωτέρων κληρικῶν καὶ μερικὰ σαπρὰ μέλη, ἢ νὰ ἀποδεικνύωνται μεταξὺ μιᾶς ἑκατοντάδος προσώπων, ποὺ καταλαμβάνουν τὸ ἀξίωμα τοῦ *Ὑπουργοῦ*, ὡς ἐν παραδείγματι, τόσοι ἀνάξιοι τῆς θέσεώς των; Τί εἶναι τὸ περισσότερον θλιβερὸν καὶ ἀξιοκατάκριτον, τὸ νὰ συλλαμβάνεται ὡς λαθρέμπορος ἕνας ἀπόφοιτος τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, ποὺ εἰσεπήδησε κακῶς εἰς τὸν Κλῆρον, ἢ νὰ ἐγκληματῇ κατὰ τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ ποὺ κυβερνᾷ, ἕνας ἐκ τῶν πολυσπουδασμένων καὶ ἐπισήμων; —ἄλλο τὸ ζήτημα ὅτι τὰ τοιούτου εἴδους ἐγκλήματα καλοσκεπάζονται—. Τὸ νὰ μὴ ἔχῃ ἠθικὴν καὶ συνείδησιν ἕνας ἀγράμματος ἱερεύς, ἢ νὰ μὴ ἔχῃ, νὰ βεβαιώνῃ δὲ ἐνώπιον καὶ ἄλλων τὴν πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν συνείδησιν περιφρόνησίν του ἕνας Ὑπουργός;

Δυστυχῶς. Τὸ κακὸν εἶναι γενικώτερον καὶ ἔχει βαθυτέραν αἰτίαν. «Τὸ ψάρι βρωμάει ἀπὸ τὸ κεφάλι», λέγει μία σοφὴ λαϊκὴ παροιμία. Καὶ εἶναι μάταιον νὰ σπεύδωμεν ν' ἀγανακτήσωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἡ οὐρὰ ἤρχισε νὰ βρωμάῃ, καθ' ὃν χρόνον τὸ κεφάλι ἔχει ἀπὸ πολλοῦ βρωμήσει καὶ ἀποσυντεθῆ.

Πῶς ἀμείβονται οἱ ἥρωες.

Μία πρᾶξις αὐτοθυσίας ἑνὸς πτωχοῦ ἐργάτου, ὁ ὁποῖος ἐθυσίασε τὴν ζωήν του διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν ἑνὸς παιδιοῦ εἰς ἕνα τέλμα τοῦ Μοσχάτου, μόλις ἐσχολιάσθη εὐφήμως ἀπὸ μερικὰς ἐφημερίδας· αἱ ἄλλαι θὰ διέθεταν μακρὰς στήλας καὶ θὰ παρέτασσαν φωτογραφίας μόνον ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐγκληματίου τινός, τοῦ ὁποίου ἐξετελέσθη ἡ θανατικὴ ποινή.

Ταυτοχρόνως κατεδικάζετο ἀπὸ τὸ κράτος ὡς ἀλήτης, ἐχρησίμευε δὲ διὰ τὰ εὔθυμα χρονογραφήματα ὡς θέμα—μία δὲ ἐφημερὶς εὗρηκε καὶ ἐδῶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ κάμῃ ἀσεβῆ ὑπαινιγμὸν περὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὸ «λαλεῖν γλώσσαις»—ἕνας ἄλλος ψυχοπαθὴς νέος γνωρίζων πολλὰς γλώσσας καὶ παρουσιαζόμενος ὡς προφήτης. Καὶ ὅμως ἀπεδείχθη, ὅτι καὶ οὗτος εἶναι θῦμα τοῦ καθήκοντος. Διότι ἐργαζόμενος νυχθημερὸν κατὰ τὴν πρὸς τὸν Σαγγάριον ἐκστρατείαν ὡς διερμηνεὺς τοῦ στρατηγείου ἔπαθε διασάλευσιν τῶν φρενῶν ἐξ ὑπερκοπώσεως. Ἔτσι λοιπὸν ἀμείβει καὶ τὸ Κράτος καὶ οἱ πνευματικοὶ ἡγέται—ὅπως θέλουν νὰ θεωροῦνται οἱ δημοσιογραφοῦντες—τὰ θύματα τοῦ καθήκοντος.

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς:

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 6 μ. μ.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Κωνσταντίνου (Ὁμονοίας) ὁ κ. Π. Τρεμπέλας.

Εὐαγγελιστρίας (Πειραιῶς) ὁ ἱεροδ. Κωνσταντ. Πλατῆς· *Ἁγ. Ζώνης* ὁ κ. Κ. Λαμπρόπουλος· *Ἁγ. Γεωργίου* (Κυψέλης) ὁ κ. Ἀχ. Παπαθανασόπουλος· *Ἁγ. Γεωργίου* (Ν. Κοκκινιᾶς) ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ παρεπιδημοῦντες κ. κ. Ἰ. Καψιμάλλης ἐν *Καβάλλᾳ*· Χ. Δέδες ἐν *Χανίοις*· ἱεροδ. Λεωνίδας Παρασκευόπουλος ἐν *Χίῳ*· Ἀθ. Φραγκόπουλος ἐν *Ἰωαννίνοις*· Γ. Γεωργαντόπουλος ἐν τῇ περιφερείᾳ *Λαρίσης*· καὶ Περικλῆς Φωτόπουλος ἐν *Αἰτωλικῷ*.

Τύποις «ΖΩΗΣ» — Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι